

رساله سطح ۳

رشته علوم قرآنی و تفسیر

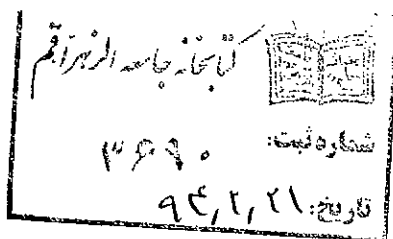
موضوع:

نقش تشویق و تنبیه در نظام تربیتی اسلام

استاد راهنما: خانم اعظم وفایی

پژوهشگر: خانم فاطمه دهقانی

سال تحصیلی: ۱۳۹۳

چکیده

در این نوشتار بعد از تعریف واژه‌های کلیدی (نظام، تربیت، تربیت اسلامی، تشویق و تنبیه) علل استفاده از آنها در زمینه مسائل تربیتی و تزکیه نفوس بیان شده است و اینکه دین مبین اسلام لزوم استفاده از تشویق و تنبیه را به عنوان دو ابزار مهم تربیتی با توجه به راهکارهای ارائه شده در منابع غنی اسلامی را نفی نمی‌کند. بلکه استفاده‌ی به موقع و به جا از تشویق و تنبیه را برای رسیدن به کمال مطلوب انسانیت لازم و ضروری می‌داند و نیز کاربرد بی جهت و بی موقع آنها، انسان را به پرتگاه نیستی می‌کشاند.

از آنجایی که مسئله‌یاد شده نقش مهمی در تعلیم و تربیت و تزکیه انسان بالقوه دارد باید در این راستا مطالعات گسترده‌ای صورت گیرد تا از بروز هرگونه ضایعه جبران ناپذیر جلوگیری شود. بانگاهی دقیق به مکاتب آسمانی از جمله دین مبین اسلام در می‌یابیم که قرآن کریم و روایات اهل بیت (علیه السلام) غنی ترین منابع موجود در این زمینه می باشند که از آنها در جهت رسیدن به این هدف مهم می‌توان بهره لازم را برد. در مکاتب علمی روز دنیا نیز تلاشها و تحقیقات زیادی در این زمینه شده است که در زمینه اعتلای تعلیم و تربیت صحیح و پویای کنونی می‌توان از آنها استفاده نمود.

لازم به ذکر است که دست اندرکاران امور تعلیم و تربیت به معانی متفاوتی که از این دو واژه در کتب لغت آمده است توجه دقیق داشته باشند، زیرا کاربرد آنها در زمان و مکان و افراد خاص بار معنایی ویژه‌ای پیدا می‌کند. تشویق که با معانی: ایجاد تمایل، اشتیاق انگیزی، تحریک، ترغیب، ایجاد شوق، شور و شوق انگیزی، هیجان انگیزی. و تنبیه با معانی: آگاه نمودن، هوشیار نمودن، تهییج، تحریک، اخطار، تذکر، توصیه، تعلیم، هشیاردهی و اطلاع نیز آمده است. هر کدام از این معانی در زمان به کارگیری نیازمند ظرافت خاصی هستند که توجه به آنها از هدر رفتن قوای جسمی و روانی افراد جلوگیری می‌نماید. و نیز دست اندر کاران

تعلیم و تربیت باید دستورالعمل اجرای بهترین شیوه‌ی تشویق و تنبیه اسلامی را در آموزش مربیان خود بکار گیرند تا بتوانند از آن راهکارهای ارائه شده در منابع غنی اسلامی به نحو مطلوب استفاده نمایند. هرگاه موردی پیش آید که احساس کنند نیاز به برخوردی ویژه دارند، باید به این امر توجه کنند که آن فرد مقابل، در گرفتن پیام صحیح دچار مشکل شده است. البته زمانی در تغییر رفتار به نتیجه مطلوب می‌رسیم که انسان نه به علت ترس و یا کسب لذت و یا نظارتهای خارجی تغییر رویه دهد، بلکه بر اساس وجدان و اخلاق رشد یافته و با تصمیم آگاهانه بر اساس اصول و معیارهای اخلاقی درونی شده و جهانشمول رفتار کند.

در بررسی آیات و روایات به این موضوع بر می‌خوریم که گستره‌ی برخوردها در موقعیتهای مختلف با افراد متفاوت و زمانهای خاص از ضعیف ترین برخوردها تا شدید ترین آنها بیان شده است.